

Etik i organisationer

Gennem en række fortællinger illustreres det i en ny bog fra det erhvervspsykologiske område, hvordan moralske forpligtelser og rettigheder er indlejret både i hverdagens små upåagtede og store dramatiske begivenheder i organisationer.

"Etik i organisationer – fra gode hensigter til bedre handlemuligheder" af Gitte Haslebo og Maja Loua Haslebo er en opbyggelig bog. Opbyggelig i betydningen: bygget klart og tydeligt op med socialkonstruktionismen som omdrejningsakse. Opbyggelig i betydningen: her er samlet en række teoretiske perspektiver, der som en rød tråd gennem bogen holdes op mod 15 fortællinger, der alle indeholder paradokser og dilemmaer hentet fra hverdagen.

Bogen tager afsæt i den præmis, at "Det er vores erfaring, at medlemmer af organisationer i stigende grad er optaget af at handle på måder, som de kan forsvare moralsk både over for sig selv og over for andre." Denne optagethed, som forfatterne entusiastisk deler, bringer bogen på en form, hvor der anvises det, der kaldes *en tredje vej*. Allerede indledningsvist peges på, at det ikke er at betragte som facit, men at inspirere læseren til at favne kompleksitet, foranderlighed og uforudsigelighed og anerkende egen formåen til dette.

Den tredje vej benævnes 'relationel etik', hvad der tilbydes som alternativ til de ifølge Bauman dominerende etiske tænkninger, der har været præget af universalisme og fundamentalisme.

Bogen udmærker sig ved et klart og velskrevet sprog og bygger trin for

trin op til den relationelle etik ved at redegøre for de grundlæggende begreber, som knytter an til socialkonstruktionismen. Forfatterne benytter i deres redegørelser 15 fortællinger, fx fra deres egne coachingsessioner, til at pege på, hvorfor "hverdagsforståelsen" eller realismen (nytteetik og pligtetik) ikke er farbare veje.

Bogens store bidrag består herefter i, at den hen over fem kapitler redegør for centrale begreber forbundet med socialkonstruktionismen – nemlig kontekst, relationer, diskurser, anerkendelse og magt. Herved bringes læseren ud på en omfattende teoretisk og filosofisk rejse, som blandt andre indbefatter John Dewey, Axel Honneth, Barnett Pearce, John Austin, Michael White, og Cooperrider & Srivasta. Disse bringes vedvarende på forståelig form via de 15 fortællinger.

Savner selvironi

Haslebo & Haslebo benytter sig ikke af klare definitioner, når de arbejder med begreberne etik og moral. De folder i stedet en række organisatoriske og ledelsesmæssige aspekter ud, som på forskellig vis forbinder sig med etiske eller moralske dilemmaer. Forfatterne deler med John Dewey ideen om en pluralistisk etik ud fra tankegangen om, at det i enhver given situation vil være nødvendigt at inddrage mange forskellige perspektiver for at finde

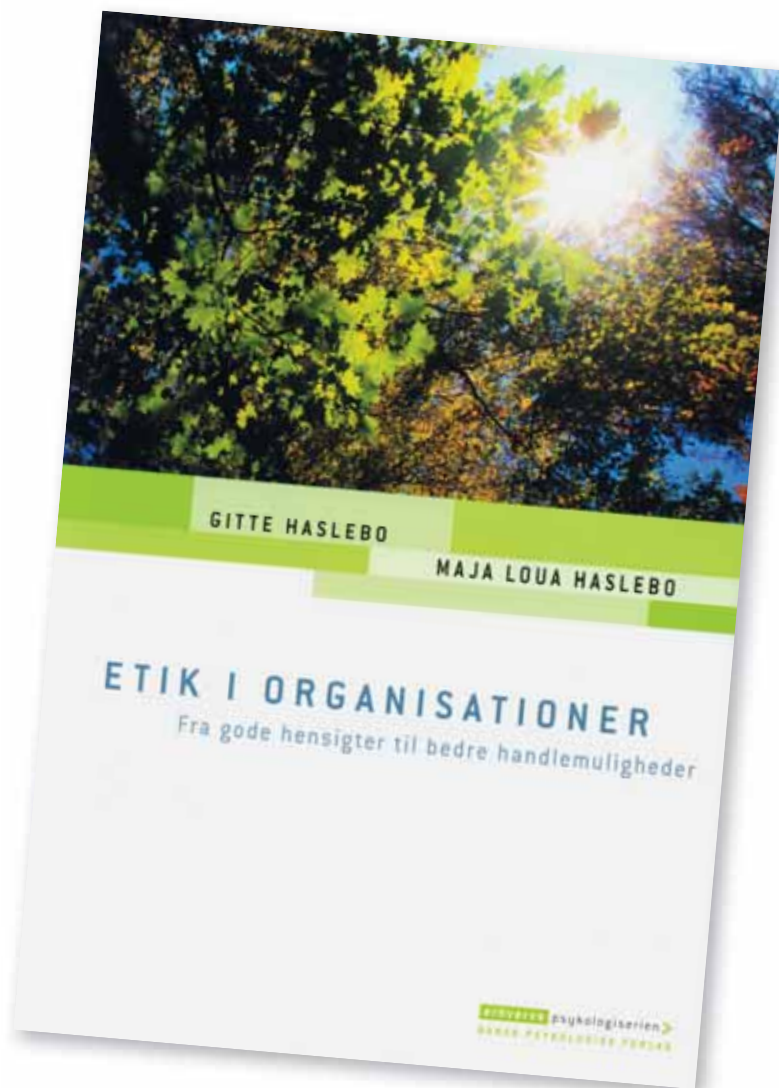
frem til, hvilke handlinger der kan vurderes som moralske.

I stedet finder forfatterne via detaljeret forståelse af sproget (talehandlinger), af relationens betydning, af diskurser og (med Foucault) moderne magt frem til en relationel etik, der består af fem moralske holdepunkter: *Kontekst* (forbundet med) social ansvarlighed. *Relationer* (forbundet med) dialog. *Diskurser* (forbundet med) positionering. *Anerkendelse* (forbundet med) solidarisk refleksivitet. *Magt* (forbundet med) at mødes som moralske aktører.

Allerede tidligt i bogen citeres Rose for at sige, at det snart er en banalitet, at virkeligheden er socialt konstrueret, og at det interessante er, hvordan denne konstruktion foregår. Forfatterne peger efterfølgende på, at de er enige i den sidste del, men ikke i, at det skulle være en banalitet at sige, at virkeligheden er socialt konstrueret.

Da jeg selv har beskæftiget mig med disse ideer og begreber i mange år, er det min opfattelse, at den enkelte læsers "*banalitetsskala*" har betydning for glæden ved og udbyttet af bogen. Jeg selv har under læsningen generelt siddet med en oplevelse af, at dette har jeg læst eller hørt før. Gitte Haslebos egen gedigne bog "*Relationer i organisationer*", 2004, er et eksempel herpå.

Bogen formår således heller ikke at

Bogdata:

Maja Haslebo, Gitte Haslebo:
"Etik i organisationer – Fra gode
hensigter til bedre handlemulig-
heder". Dansk psykologisk
Forlag, 2007. 344 sider, 398 kr.

etablere et blik på sig selv, endsige den mindste smule selvironi, hvilket er bemærkelsesværdigt, når netop refleksivitet tones så kraftigt frem. Dette kommer nok tydeligst frem i bogens betragtninger om mobning, sexchikane og diskursen om "chefen som psykopat". Forfatterne peger på fornuftig vis på, hvordan diskurser normaliserer sig selv, så vi ender op med for smalle perspektiver og blindt accepterer de positioner, som diskursen tilbyder os. Samtidig formår bogen dog ikke at kaste et blik på egne diskursive positioner.

Den moderne magt

Forfatterne redegør for, hvordan "offeret" ved ikke at indgå i dialog risikerer at skabe låste positioner, men indtager ikke den punktuering, hvor det er "krænkerens" handlinger, der har gjort dialog umulig.

Jeg har selv arbejdet med personer, der har været udsat for meget voldsomme oplevelser på arbejdspladsen. En entydig refleksiv og dialogisk praksis vil i den forbindelse betyde, at vedkommende så at sige skulle stille sig oven på sin egen afmagt, tab af selvspekt og fysiske smerte. Og at jeg såle-

des uforvarende kunne risikere at bidrage til yderligere vold.

Bogen risikerer med andre ord at få 'den moderne magt', som den ellers forsøger at dekonstruere, lige i nakken ved i for høj grad at privilegere det verbale sprog, refleksiviteten, selvforholdet og foranderligheden på bekostning af sanseligheden, det mærkværdige, det uforklarlige og (måske, hvem ved, ind i mellem?) det entydige.

Olafur Elliasson beskriver i "At se sig selv sans", hvilke (også etiske) muligheder der vokser ud af et systems evne til at beskrive sig selv som en konstruktion. Haslebo og Haslebos "Etik i organisationer" giver os konkrete redskaber og ideer til, hvordan vi kan udvikle denne evne. Nye læsere kan med fordel starte her, og jeg spår bogen et frugtbart liv på handelshøjskolernes og universiteternes institutter.

Thorkild Olsen